

Folketingets Beskæftigelsesudvalg
lov@ft.dk

Beskæftigelsesministeriet

Holmens Kanal 20

1060 København K

T +45 72 20 50 00

E bm@bm.dk

www.bm.dk

23. december 2020

CVR 10172748

Beskæftigelsesudvalget har i brev af 1. juli 2020 stillet følgende spørgsmål nr. 319 (alm. del), som hermed besvares. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Beskæftigelsesudvalget.

Spørgsmål nr. 319:

”Vil ministeren oversende en oversigt over de ydelser, der i dag er omfattet af en form for optjenings- eller opholdskrav? Ministeren bedes herunder redegøre for, hvad kravene er, hvad de hver giver i provenu, og hvor mange der påvirkes af kravene – herunder andelen af ikke-vestlige indvandrere. Ministeren bedes samtidig redegøre for, hvilke ydelser, der i dag ikke er omfattet af et optjenings- eller opholdskrav, ministeren vurderer vil kunne omfattes af et optjenings- eller opholdskrav.”

J.nr. 2020-5283

Svar:

Der spørges til en oversigt over hvilke ydelser, der i dag er omfattet af en form for optjenings- eller opholdskrav. En sådan oversigt fremgår af *tabel 1*.

Tabel 1	
Gældende regler for opholds- eller optjeningskrav for ret til visse ydelser i beskæftigessystemet	
Ydelse	Gældende regler
Folkepension, seniorpension og førtidspension	Ret til fuld folkepension og ret til fuld førtidspension og seniorpension er som udgangspunkt betinget af, at ansøger har haft fast bopæl her i riget i mindst 9/10 af optjeningsperioden fra det fyldte 15. år til folkepensionsalderen eller for så vidt angår førtidspension og seniorpension til det tidspunkt, hvorfra pensionen ydes. Er betingelsen for fuld pension ikke opfyldt, fastsættes pensionen efter forholdet mellem faktiske bopælstid (mindst 12 måneder) og betingelserne for fuld pension.
Kontant- og uddannelseshjælp	For kontant- og uddannelseshjælp gælder følgende krav for personer, der ikke har opholdt sig i riget i 7 år per den 1. januar 2019: <ul style="list-style-type: none">• Lovligt ophold i riget på sammenlagt 9 ud af 10 år, og• Ordinær beskæftigelse i riget i en periode, som sammenlagt svarer til fuldtidsbeskæftigelse i 2 år og 6 måneder (4.180 timer) inden for de seneste 10 år.
Børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag, samt børne- og ungeydelse	Retten til fuldt børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag er betinget af at:

- Ansøgeren er berettiget til ydelsen efter EU-retten, og
- Ansøgeren som minimum har haft bopæl eller beskæftigelse i riget i 6 år inden for de seneste 10 år forud for den periode, som udbetalingen vedrører.

Retten til fuld ydelse optjenes gradvist. For personer, der er omfattet af EU-reglerne indgår beskæftigelsesperioder i udlandet.

I det følgende vil de ydelser, som er omfattet af et optjenings- eller opholdskrav blive gennemgået, og der vil blive redegjort for de provenumæssige konsekvenser af kravet samt hvor mange der påvirkes af kravene – herunder andelen af ikke-vestlige indvandrere.

Det bemærkes hertil, at den tidligere VLAK-regering og Dansk Folkeparti blev med ”*Aftale om lavere skat på arbejdsindkomst og større fradrag for pensionsindbetalinger*” fra februar 2018 enige om at indføre hhv. opholdskrav for ret til dagpenge samt opholdskrav for ret til ressourceforløbsydelse ved ressourceforløb, ledighedsydelse og fleksløntilskud.

Opholdskravet for ret til dagpenge blev indført ved lov nr. 1710 af 27. december 2018, men blev afskaffet igen ved lov nr. 59 af 28. januar 2020 med virkning fra den 1. februar 2020. De gældende regler stiller således ikke krav om forudgående ophold i riget, men dagpengeretten er dog fortsat betinget af følgende:

- Medlemskab af en a-kasse i mindst 1 år, og
- Indberetning af 238.512 kr. (2020) til indkomstregistret inden for de sidste tre år, hvis personen er fuldtidsforsikret og 159.012 kr. (2020), hvis personen er deltidsforsikret.

Opholdskravet for ret til ressourceforløbsydelse ved ressourceforløb, ledighedsydelse og fleksløntilskud blev aldrig fremsat for Folketinget og dermed ikke indført af den tidligere VLAK-regering.

For de øvrige ydelser, som ikke fremgår af ovenstående, gælder der i dag ikke et optjenings- eller opholdskrav og indførsel heraf vil således forudsætte lovændringer.

Folke- og førtidspension

Retten til fuld folke-, førtids- og seniorpension er bl.a. betinget af optjeningskrav i forhold til bopælsår i Danmark. Hvis betingelsen for fuld folke- og førtidspension ikke er opfyldt, fastsættes pensionen efter forholdet mellem bopælstiden og optjeningskravet for retten til fuld pension. Forholdet mellem bopælstiden og 9/10 af optjeningsperioden beregnes som en procentandel, der afrundes til nærmeste hele procenttal (efter de tidligere regler benævnt brøkpension).

For folkepension gælder det, at retten til fuld folkepension er betinget af mindst 40 års bopæl her i Danmark. Ved opgørelsen af bopælstiden medregnes kun bopælsti-

der mellem det fyldte 15. år og folkepensionsalderen (optjeningsperioden). For personer, der når folkepensionsalderen efter den 1. juli 2025, er optjeningskravet skærpet fra 40 år i optjeningsperioden til 9/10 af optjeningsperioden for retten til fuld folkepension.

For førtidspension og seniorpension gælder det, at retten til fuld førtidspension og seniorpension er betinget af, at bopælstiden udgør mindst 9/10 af optjeningsperioden. Optjeningsperioden ved førtidspension og seniorpension er perioden fra det fyldte 15. år til det tidspunkt, hvorfra pensionen ydes. For personer, der er tilkendt førtids- og seniorpension før 1. juli 2018, eller som når folkepensionsalderen før den 1. juli 2025, er optjeningskravet for retten til fuld førtidspension og seniorpension 4/5 af optjeningsperioden.

Der er i alt 73.900 folkepensionister, der modtager en nedsat brøkpension som følge af optjeningskravet. Heraf er 30.300 brøkpensionister bosiddende i Danmark og 43.600 brøkpensionister bosiddende i udlandet, *jf. tabel 2*.

Af de 30.300 folkepensionister, der bor i Danmark, og som modtager en brøkpension, er 36 pct. ikke-vestlige indvandrere. Det er umiddelbart ikke muligt at opgøre andelen af brøkpensionister i udlandet, som er ikke-vestlige indvandrere, idet der ikke foreligger tilgængelige oplysninger om herkomst for personer bosiddende uden for Danmark.

Tabel 2

Pensionister med brøkpension som følge af optjeningskrav

	Bopæl i Danmark				Bopæl i udlandet				Alle			
	Førtidspension		Folkepension		Førtidspension		Folkepension		Førtidspension		Folkepension	
Antal i 1000	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.
Fuld optjening	197,5	93,7	1.066,6	97,2	2,6	56,6	6,7	13,2	200,1	92,9	1.073,3	93,6
Brøkpension	13,3	6,3	30,3	2,8	2,0	43,4	43,6	86,8	15,2	7,1	73,9	6,4
Alle	210,8	100,0	1.096,9	100,0	4,5	100,0	50,3	100,0	215,3	100,0	1.147,2	100,0

Anm.: Opgørelse på baggrund af gruppen af pensionister primo 2020. Afrunding kan medføre, at tallene ikke summer til totalen.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

I gruppen af førtidspensionister er der i alt 15.200 pensionister, der modtager en nedsat brøkpension som følge af optjeningskravet. Heraf er 13.300 brøkpensionister bosiddende i Danmark og 2.000 brøkpensionister bosiddende i udlandet. Af de 13.300 førtidspensionister bosiddende i Danmark, som modtager en brøkpension, er 78 pct. ikke-vestlige indvandrere.

Det skønnes på baggrund af gruppen af brøkpensionister, at provenuvirkningen som følge af optjeningskrav for folke- og førtidspension indebære et årligt provenu på 3,5 mia. kr., *jf. tabel 3*. Skønnet bygger på en opgørelse, hvor den nuværende brøkpension for de pågældende pensionister opregnes til en ydelse ved fuld optjening på grundlag af den opgjorte brøk.

Tabel 3

Skøn for provenuvirkning som følge af optjeningskrav

2020-niv.	Bopæl	Antal	Umiddelbar virkning i mia. kr.	Provenu* i mia. kr.
Førtidspension	Danmark	13.300	0,8	0,4
	Udland	2.000	0,2	0,1
Folkepension	Danmark	30.300	1,3	0,6
	Udland	43.600	3,8	2,3
I alt	alle	89.100	6,0	3,5

Anm.: Opgørelse på baggrund af gruppen af pensionister primo 2020. Afrunding kan medføre, at tallene ikke summer til totalen. *Udgiftsvirkning efter skat og tilbageløb (provenu) er beregnet på baggrund af en marginalsat for offentlig forsørgelse på 37,7 pct. og en tilbageløbsfaktor på 23,0 pct. for afgifter. For pension udbetalt til pensionister med bopæl udlandet er der ikke indregnet tilbageløb af afgifter. Der er ikke indregnet adfærdseffekter idet det ikke vurderes relevant i forhold til optjeningsregler for social pension.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Kontant- og uddannelseshjælp

Retten til kontant- og uddannelseshjælp er betinget af forskellige krav, herunder et opholdskrav samt et beskæftigelseskrav. Borgere, som ikke lever op til optjeningskravene, vil i stedet kunne modtage selvforsørgelses- og hjemrejseydelse samt overgangsydelse, såfremt de lever op til de øvrige betingelser for hjælp i kontanthjælpssystemet. For kontant- og uddannelseshjælp gælder følgende krav for personer, der ikke har opholdt sig i riget i 7 år per den 1. januar 2019:

- Lovligt ophold i riget på sammenlagt 9 ud af 10 år, og
- Ordinær beskæftigelse i riget i en periode, som sammenlagt svarer til fuldtidsbeskæftigelses i 2 år og 6 måneder (4.180 timer) inden for de seneste 10 år.

Der var i alt 11.500 borgere, som modtog selvforsørgelses- og hjemrejseydelse samt overgangsydelse i september 2020. 90 pct. af disse borgere, var indvandrere med ikke-vestlig herkomst, *jf. tabel 4.*

Tabel 4

Borgere på selvforsørgelses- og hjemrejseydelse samt overgangsydelse i september 2020 fordelt på herkomst.

Herkomst	Antal personer	Andel
Personer med dansk oprindelse	551	5%
Indvandrere fra vestlige lande	236	2%
Efterkommere fra vestlige lande	9	0%
Indvandrere fra ikke-vestlige lande	10.383	90%

Efterkommere fra ikke-vestlige lande	334	3%
Borgere i alt	11.513	100%

Kilde: www.jobindsats.dk

Det skønnes på baggrund af gruppen af borgere på selvforsørgelses- og hjemrejse-ydelse samt overgangsydelse at en afskaffelse af optjeningskravene til kontant- og uddannelseshjælp vil medføre merudgifter på i størrelsesordenen omkring 345 mio. kr. efter skat, tilbageløb og adfærd i 2020. kr., *jf. tabel 5*. Beregningerne er behæftet med usikkerhed.

Tabel 5

Skøn for provenuvirkning som følge af optjeningskrav på kontant- og uddannelseshjælp

2020 niveau	Merudgifter
Umiddelbart virkning	475 mio. kr.
Efter skat og tilbageløb	210 mio. kr.
Efter skat, tilbageløb og adfærd	345 mio. kr.

Anm.: Der er i beregningerne taget udgangspunkt i 2017-registerdata som herefter er opregnet til 2020-niveau. Tabellen er afrundet til nærmeste 5.

Kilde: Lovmodellen og egne beregninger.

Børnetilskud og børne- og ungeydelse

Beskæftigelsesministeriet har ikke adgang til tilstrækkelig data omkring optjening på børnetilskud og børneungeydelse, hvorfor der er indhentet svarbidrag fra Udbetaling Danmark.

Udbetaling Danmark oplyser følgende:

Retten til børnetilskud og børne- og ungeydelse er betinget af, at borger har haft bopæl eller arbejde i Danmark, Grønland eller på Færøerne i en periode inden for de sidste 10 år. Retten optjenes gradvist, og fuld ret til familieydelser opnås, hvis perioden udgør sammenlagt 6 år.

Det 6-årige optjeningsprincip blev indført 1. januar 2018. Såfremt borger har modtaget dansk børnetilskud og børne- og ungeydelse før 1. januar 2018 og fortsat har ret hertil, vil borgeren fortsat være omfattet af et 2-årigt optjeningsprincip under forudsætning af:

- At børneydelsessagen for det pågældende barn overgår til den samme ydelsesmodtager
- At der ikke er perioder uden berettigelse mellem overgangen af de to ydelser

Af tabel 6 fremgår data for provenuet som følge af optjeningsprincippet opgjort som forskellen mellem de faktiske udbetalte ydelser, og de udbetalinger, der ville

være foretaget, såfremt der ikke eksisterede optjeningsregler. Data er opdelt på hhv. det 2-årige og det 6-årige optjeningsprincip. Dataudtrækket dækker perioden fra 1. oktober 2019 til 30. september 2020.

I den angivne periode udgjorde antallet af unikke sager 19.304, mens antallet af unikke ydelsesmodtagere udgjorde 12.378. Da der oprettes en sag pr. barn, er antallet af unikke ydelsesmodtagere lavere end antallet af sager. Det har ikke været muligt at opgøre herkomstfordelingen.

Tabel 6	
Provenu som følge af optjeningsprincip på familieydelse fra 1. oktober 2019 til 30. september 2020	
Provenu	I alt
2-årigt optjeningsprincip i alt	1.079.907
Børneydelse	415.376
Ekstra børnetilskud til enlige forsørgere	545.556
Ordinært børnetilskud til enlige forsørgere	8.076
Særligt børnetilskud ved kun én forælder	56.668
Ungeydelse	54.229
6-årigt optjeningsprincip i alt	93.160.116
Børneydelse	81.400.939
Ekstra børnetilskud til enlige forsørgere	1.333.687
Flerbørnstilskud	424.576
Ordinært børnetilskud til enlige forsørgere	3.298.108
Supplerende børnetilskud i visse praktik- og skoleperioder	13.045
Særligt børnetilskud når faderskab ikke er fastslået	40.939
Særligt børnetilskud til uddannelsessøgende forældre	370.506
Særligt børnetilskud ved assisteret reproduktion	29.924
Særligt børnetilskud ved kun én forælder	831.426
Særligt børnetilskud ved verserende faderskabssag	44.696
Ungeydelse	5.372.269
I alt	94.240.023

Kilde: Udbetaling Danmark.

Venlig hilsen

Peter Hummelgaard

